

ГОДИНА XII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 40.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења позоришне друштине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПОГЛЕД СА ПОЗОРНИЦЕ НА ПОЗОРНИЦУ.

ПИШЕ С. ЛУКИН ЛАЗИЋ.

V.

(Свршетак.)

Шта да вам причам даље? Од како је позорнице на свету, ваљда још нико свога века није тако пропао, као ова све-зналица. Одјурно је кући, као из пушке, и од тад никад више није ни привирио у позориште, нити се дружио са глумцима. Па, дабоме, кад се човек обрука и пропадне, онда му је крив цео свет.

У опште, таштина је: прецењивање своје способности и прецењивање вредности рада свог. Често из тих прецењивања проистичу она таласања, оно трвење у глумачком животу о коме је била реч. Непрестано ривалисање, које даје повода сплеткарењу, по каткад нема оправданих разлога. Дешава се, да млад глумац тражи много већег успеха од свога рада, него што труда уложи у њ; али бива, да се у том погледу чине и неправде. Енергична, увиђавна, правична управа, једина је кадра и позвана, да овоме стане на пут. У осталом, глумачка таштина води своје порекло из онога одушевљења, с којим се ступа на позорницу, и ради чега се лични интерес меће на коцку. То се од увек сматрало као нешто узвишено, па ваљда се и сад неће тумачити као надутост, као лудост?! Таква је таштина и понос и слава па и сваки рад за опште ствари! Него има доста и таквих примера, где се јасно огледа, да су чак и они људи ташти у некој својој уображеној уметности, који никад ништа нису ни покушавали нити имају појма о дотич-

ној ствари. Виђао сам младих људи, у којих се истом зачала мисао и покренула воља за глумовањем, па већ мисле и тврдо верују, да су они куд и камо бољи и способнији од појединих глумаца. Ах, да ви њега видите, тек онда би вам пукло пред очима, шта је то уметност и лепота! Тако су исто и млади глумци пунији таштине, него старији, премда се дешава, да и код старијих има тога у изобиљу. Него код глумаца је то увек у мањој мери. Свет често види код њих таштину и онде, где је нема, па пример, у поноситом и лепом ходу, у живом кретању, у чистом снажном изговору и изразу лица, што је све са позорнице временом прешло у крв.

Него да се опет вратимо натраг. Познавао сам разне врсте уметника, а и пријатељевао с њима, па, верујте, да и код њих не стоји боље. Било их је, који су тако слепо веровали у своју способност и неоцењиву вредност својих радова, да је то већ изгледало жалосно. Некима не смете рећи ни речи — иначе сте глуп и суров човек. Обично се држи, да су песници скроз и скроз ташти људи — што према њиховој природи не би ни било никакво чудо. Али ја вас уверавам, да је и од највећег песника куд и камо таштији онај, који је кад год надрљао две три водњикасте песмице проблематичне или никакве вредности. Такав човек мисли, да је бог зна шта учинио и да нико не уме тако, као он! Он држи, да је са

стотинак својих стихова учинио грдну услугу човечанству, и да би свет пропао у тами и глупости, да се он није родио. — А шта тек да се рече за остали божји народ? Ама сваки је човек ташт у послу своме и сваки је горд на свој сталеж. Јер му је он најпречи и најмилији. Сваки мисли да уме најбоље; свуда ћете чути ону стару песму:

„Од чизмарског шегрта
Ништ' боље на свету . . .“

И ту још има места, да се говори о

некој страховитој глумачкој таштини? О, идите, молим вас, баш сте ви шаљив свет!

Та и сам велики Гете, који је највећма осумњичио глумце овом маном, као изрично њиховом особином, и којег се све до селе слено држе његове присталице, — и сам тај премудри ловац био је врло завидљив и врло ташт човек.

Како си, драги мој Србине, сагледао у туђем оку трв, кад у своме не видни читаво брвно? . . .

Л И С Т И Ћ И.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У Н. САДУ.

(„Еј људи, што се не жените!“ Шаљива игра у 4 чина, од Јулија Розена, за српску позорницу прерадио А. Јовановић-Муша. Приказана 10. дец. о. г.)

Ова шаљива игра учинила је и овом приликом своје: развеселила је и непрекидно је на смех приводила публику, која се у врло малом броју икупила. А и ко се не би смејао тим смешним фигурама у том комаду! Г. Ј. Добриновићка, класична је појава као кратковрата Мутибарићка. Све што ради и говори: наводи те на смех. Г. Ружићу (Јагодић) морао си се сит насмејати, кад се оно размеће као јунак, који је господар у кући, а овамо стење под напучом, па не сме од жене своје ни зуба помолити. Г. Ружићка (Мара) као увек вештакиња је у улогама, у којима треба показати ко води команду у кући. Утаквим улогама тешко ће наћи себи такмаца. Г. М. Максимовићева (Јованка) својом љупком детињатошћу знала је извојевати себи признање у публици. Штета само, што је често тако убрзала свој говор, да је публика није могла разумети. Г. Ленка Хаџићева (Савка) показала је леном игром својом, да јој иду од руке девојке-удаваче. Г. Димитријевић (Максић) иски-тио је своју улогу оним шмокљастим цртама, које јако приличе јунаку, који би хтео да се жени, ал' у томе му сметају потребе брачнога живота и — куварице. Г. Добриновић (Луткић) био је прави делија у удварању, а комичан, где је то улога захтевала, као н. пр. у сцени, кад треба да бега с оном, коју обожава. Г. Лукић (Звекић) био је љубоморан муж, као што се само замислити може. Г. Т. Лукићка (Милева) била је на свом месту као жена, која равнодушност свога мужа љубомором лечи. Г. Милојевић (др. Петковић) одликовао се и овога вечера проми-

шљеном игром својом и јасним, разговетним говором. И сви остали: Г. Николићева (Даринка), г. Марковић (Славнић), г. Васиљевић (Јован) г. Милојевићка (Сока) и г. Миљковићка (Ката) складном игром својом учинили су, да је цела представа испала изврсно на опште задовољство публике, која је смеху своме давала непрекидно гласнога израза.

— р —

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Недељни ред позоришних представа). У кр. српском народном позоришту у Београду одређен је био овај ред представа:

У уторак 8. децембра: „Граничари.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем, од Ј. Фрајденрајха.

У четвртак 10 децембра: „Све за сина.“ Комедија у 5 чинова, написао Е. Ожије.

У суботу 12. децембра: „Смрт Стевана Дечанског.“ Трагедија у 5 чинова, од Ј. С. Поповића.

У недељу 13. децембра: „Везир Абоговић.“ Трагедија у 5 чинова, од Н. В. Ђорића.

(Кап отрова). Прошлог четвртка, 26. нов. гледали смо на нашој позорници један новитет. То је позоришна игра у 4 чина „Кап отрова“, од Оскара Блументала. Цео догађај у овом комаду своди се на једну дворекну сплетку. Жртва је те сплетке гроф Албрехт Валберг, најповерљивији човек владаоца неке мање немачке државице. Грофа беде, да је издао једну важну државну тајну, усљед чега је непријатељ заузео престоницу и потчинио земљу. Гроф је невин, но многи га држе за крива. Своју невиност не може да докаже. Њега целог века гони та сумња. Излази уз то још и некакав човек, те у неком часопису пише о грофовој издаји. Многи

нису ни знали за њу, а сад је она позната целом свету. Гроф има удату ћерку Херту, пуну осећаја и дечије оданости родитељима. Она трпи с оцем. Све би учинила, да оца рехабилитира. Не може. Њена је борба велика, тешка. Нико је не тешки, но је још задиркују. На забави код пуковника Вендлгена, баш кад се његов син Бруно вери за Хертином сестром Лидом, нема човека, ко је није зајео. Свакоме је на устима име часописа, где је изишао нападај на грофа. Излази и пуковник са својим мишљењем, да сад није „згодно време“ за верење. Херта се стреса и одлази поражена дома. Види да у несрећи нема пријатеља. Време пролази, те лечи и ране Хертине и грофове. Њега рехабилитирају нека писмена витеза Лотара Метерборна. Част му је спасена. Херта лакше дише. Лида се удаје за Бруна. Сви су сретни само Лотар — не. Он се бољој судби надао. Љубио је он давно Херту, она га је мрзила. Да је и било у њеном срцу љубави за њега. Лотар не би био сретнији. Њу везује брачна веза, она има законитог мужа, кога воли. Лотар очајава. Долази грофова афера. Згодна прилика за њега, да задобије Херту. Поче акција. Прво јој еша кап по кап отрова сумње (отуд име комаду) против оца, после јој црта гадне стране очевог поступка. То не изазива у ње љубав, већ мржњу спрам витеза. Лотар је сила. У њега су средства да спасе част Хертине оца. Он може да заупиши уста нападу, јер у њега су писмена о грофовој невиности. Херта то дознаје. Мржња изчезава. У Лотару гледа она свог пријатеља. Она му зајемчава своје пријатељство, одређује му треће место за породичним столом. Он би дао пријатеља, — за љубавника, но то — не иде. Место љубавна пољупца, добије он од Херте — слику њезина мужа! (Табло!)

То је сике комаду. Радња је доста жива, но од дијалога има их дугих, доста монотоних. Комаду фали оно главно. Неке одређене тенденције, правог смера не видимо, а без тога комад нема велике вредности. У последње време мисле многи писци, да салонским комадима и не треба тенденције. Прилична заблуда.

Чудимо се и имену комада. Зар је сва радња у комаду концентрисана и оличена у речи „Кап отрова“. Комад је превео Јован Максимовић, а језик је поправио „Г“. А зар је ово последње било нужно нагласити? Што се пак поправљеног језика у овом комаду тиче, њиме се г. „Г“ не може баш подичити.

О приказу се можемо повољно изразити. Представљачи су чинили своје. Јовановић (Лотар) био је ванредан, Гавриловић (Бруно) показао нам верну слику разнеженог младића, официра,

коме осим љубавних писама ништа не иде од руке. И у пољупцима је незграпан, а иначе му све спада у „слабе стране“ Барон Брендл, великоварошки салонски тип, трошација на туђ рачун, добро је фотографисан, а Станојевић добро га је приказао. Улоге те врсте створене су за њега. И женске су улоге биле доста добро одигране. Играле су Нигринова, Ђуришићева и Лугумерка.

У Београду

И.В.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Људевит XI.) „Нар. Нов.“ пишу: 15. дец давао се по други пут у овој сезони „Људевит XI.“ од Делавића. Кућа није била пуна, јер је баш око 7 сата почела падати киша, као да смо у јесени, а не сред зиме, али то није сметало госп. Мандровићу, да како увек порази својом уметношћу све гледаоце. Говорити о његову Људевиту, било би сувишно, јер је загребачком опћинству и предобро познат. Онако савршена обрађена карактера, онако сувременом уметношћу приказиване улоге, као што је Мандровићев Људевит XI., није се видело на нашој позорници пре, а тешко да ће се видети после Мандровића. На свакој стопи уметник од главе до пете. Он би као Људевит могао на свакој светској позорници славити тријумфе, па није с тога чудо, што увек побуђује том улогом у загребачкој публици ванредно одушевљење. Клицању и изазивању није било ни синоћ краја ни конца. — Уз г. Мандровића приказивали су познатом својом вештином своје улоге гђа Ружићка-Строцијева и г. Фијан, који се синоћ чувао и викања, те је тим боље успео. И њима је по више пута опћинство живим пљеском одало своје признање. И ансамбли били су прилични, те се међу интерпретима мањих улога особито одликовао г. Драг. Фрајденрајх колико згодном маском толико промишљеном и карактеристичним игром, што му је и опћинство радо признало.

(Афродита) Како чујемо, певаће се Зајчева нова оперета „Aphrodit“, којој је либрето написао Милан, већ првах дана месеца јануара 1888. За оперету начињени су сасвим нови костими по нацртима познатог позоришног сликара Gaula у Бечу. Насловну партију певаће гђица Avoledo — хрватски. Уверавају, да ће госпођица изненадити опћинство, јер не само да ванредно јасно изговара речи у аријама него за чудо, добро говори и прозу; слушалац не ће моћи у њој познати Талијанку.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

21. ПРЕДСТАВА

У ПРЕТПЛАТИ 16.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 12. ДЕЦЕМБРА 1887.

Први пут:

МЕХУРИЋИ.

(ПРУЖАЈ СЕ ПРЕМА ГУБЕРУ.)

ШАЉИВА ИГРА У 3 ЧИНА, ОД Г. ЧИКИЈА, С МАЂАРСКОГ ПРЕВЕО М. А. ЈОВАНОВИЋ.

(РЕДИТЕЉ: МИЉКОВИЋ.)

О С О Б Е:

Игњат Шолмаји, економ		Ружић.
Сидонија, жена му		Д. Ружићка.
Бела, земаљски заступник	} њихова	Лукић.
Серафина, жена Рабајева		Л. Хаџићева.
Роберт — — — —	} деца	Марковић.
Гизела — — — —		М. Максимовићева.
Аранка — — — —		С. Миљковићка.
Миклош Рабаји, одсечни саветник		Миљковић.
Димитрије Морошан		Добриновић.
Тома, син му		Васиљевић.
Шерецковица, удовица		Т. Лукићка.
Аладар Чупор		Димитријевић.
Хамор		Лазић.
Малвина, жена му		З. Милојевићка.
Гомбош, одветник		Милојевић.
Банго, трговачки помоћник		Живковић.
Адолф, послужитељ	} код Шолмаја	Кестерчанек.
Рели, собарица		Д. Николићева.
Андраш, послужитељ	} код Рабаја	Врга.
Бети, собарица		* * *
Гости. — Догађа се у Будим-Пешти. Прва и трећа радња код Шолмаја, а друга код Рабаја.		

У недељу 13. децембра по други пут: „РАСПИКУЋА“. Чаролијска позоришна игра у 5 чинова, с певањем, од Ф. Рајмунда, превео М. И. Стојановић, музика од К. Крајцера. (Са спуштеним ценама).

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.

(B. dt. fig.)